

УДК 338. 48

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF MEMORIAL-ETHNIC TOURISM IN UKRAINE

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕМОРІАЛЬНО-ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Zelenko O. O. / Зеленко О. О.*Dr. of Economic.sc., prof. / д.е.н., проф.**ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4880-246X>***Zavarika H. M. / Заваріка Г. М.***Dr. of Geogr. sc., prof. / д.геогр.н., проф.**ORCID: 0000-0001-5601-9331***Yurieva O. A. / Юр'єва О. А.***student of II level degree / здобувач II рівня вищої освіти***Bulkina L. I. / Булкина Л. І.***student of II level degree / здобувач II рівня вищої освіти**Volodymyr Dahl East Ukrainian National University,**Kyiv, Ioann Pavel II, 17, 01042**Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля,**Kuiv, Ioanna Pavla II, 17, 01042*

Анотація. У статті розглянуто перспективи розвитку меморіально-етнічного туризму в Україні. Проаналізовано наявні наукові джерела з проблематики дослідження. Сформовано системні характеристики меморіального туризму, та ідентифіковано місце етнічного туризму серед його різновидів. Доведено меморіально-етнічне значення українського козацтва як історико-культурного явища. Визначено функції меморіально-етнічного туризму в Україні (комеморативна, виховна, соціально-культурна функція). Встановлено відмінні характеристики меморіально-етнічного туризму в Україні (відсутність розважального елементу, сакральність, соціальна відповідальність, емоційне залучення та рефлексія, освітній вплив, культурне значення, символічність об'єктів). Запропоновано приклади маршрутів, які ілюструють розвиток меморіально-етнічного туризму в Україні (Шляхами єврейської спадщини в Україні; Німецькі колонії Південної України; Шляхами кримськотатарської культури; Меморіальні маршрути Голодомору; Шляхами польської культури в Західній Україні). Доведено значення меморіально-етнічного туризму як на національному так і на міжнародному рівні.

Ключові слова: меморіальний туризм, етнічний туризм, пам'ять, спадщина, туристична діяльність, історичні події.

Вступ.

Історія України і минула і сучасна, яка пишеться в наші дні, залишає по собі цілі пласти інформації, які мають пам'ятати наступні покоління. У той же час вже наявні на території нашої країни меморіальні об'єкти та історико-культурна спадщина, накопичений довоєнний досвід провадження туристичної діяльності на основі національного туристично-рекреаційного потенціалу та прогнози щодо розвитку вітчизняної галузі туризму в майбутньому свідчать про необхідність окреслення та опрацювання основних напрямків даного виду економічної діяльності. Вже остаточно зрозуміло, що обличчя українського туризму зміниться докорінно.

Серед напрямків, які вважаються найбільш перспективними, визначено саме меморіальний та етнічний туризм, які мають стати носіями пам'яті про культуру і традиції українського народу та всіх інших етносів, що проживали на

території України в різні часи, про славні та буремні події, а також про відомих історичних постатей минулої давнини і сучасності.

Етнічний туризм має на меті надати туристам можливість зануритися в автентичні культури та традиції різних етнічних груп. Він відрізняється від звичайного туризму тим, що акцентує увагу на глибокому ознайомленні з культурним життям, ритуалами та повсякденними практиками місцевих громад. Таке занурення сприяє розвитку міжкультурного соціального діалогу, розумінню та збереженню культурної спадщини, що є надзвичайно актуальним саме в наш час.

Отже, мета дослідження - ідентифікація сутності меморіального туризму в контексті реалізації його етнічного різновиду; сучасна інтерпретація змісту меморіально-етнічного туризму в рамках розвитку вітчизняної туристичної індустрії на тлі повномасштабної російсько-української війни.

Основний текст.

Проблематику та різні аспекти розвитку меморіального та етнічного туризму досліджує велика кількість як вітчизняних так і закордонних вчених. Серед них варто відзначити роботи Божко Л., Кислюк К. [1], Табенську О. [2], Барвінок Н. [3], Макарчук Н. [4], Yusupova G., Pfoser A. [5], Доценко А. [6], Джаман В., Джаман Я., Чаплінського П. [7], Слащевої А., Філімонцевої І. [8].

Відповідно до огляду та аналізу наявних публікацій можна визначити, що меморіальний туризм — це різновид туристичної діяльності, метою якої є відвідування місць, пов'язаних із трагічними подіями історії, пам'яттю про видатні особистості або визначні історичні події. До таких місць належать меморіали, пам'ятники, музеї, місця військових конфліктів, катастроф чи масових трагедій, місця поховань відомих діячів. Цей тип туризму забезпечує збереження пам'яті про історичні події та їхнє значення для суспільства, сприяє культурному обміну, формуванню почуття національної ідентичності та патріотизму. Системні характеристики меморіального туризму представлено на рисунку 1.

Меморіальний туризм входить до культурно-пізнавального напрямку туризму, але має певну специфіку та відмінності від інших видів. Відповідно, меморіальний туризм займає особливе місце серед інших видів туризму, поєднуючи культурно-пізнавальні, емоційно-освітні та соціально значущі аспекти. Треба зазначити, що у класичному розумінні в контексті меморіального туризму розглядається знайомство учасників маршруту із об'єктами маршруту тільки в контексті трагічних подій. Але, насправді, один і той самий об'єкт може ототожнюватись із абсолютно різноплановою інформацією: знаменні події (в тому числі і знаменного, святкового характеру), традиції, звичаї, видатні постаті з ним пов'язані.

З іншого боку, етнічний туризм (ностальгічний, етнографічний туризм) - це вид туризму, що передбачає відвідування історичних поселень. Це поєднання туризму та етнографічних досліджень, що дозволяє відвідувачам доторкнутися до культури та історії місцевого населення, розвиватися духовно, вивчати традиції та возз'єднуватись з місцевою природою. Саме цей різновид туризму пробуджує у туристів повагу до своєї культури, рідної мови, до мистецтва та до

самої землі.

Етнічний туризм як напрямок дослідження в сучасній науці набуває все більшого значення, особливо в контексті розвитку національної культури, міжетнічної комунікації та популяризації унікальних культурних традицій. Українські вчені розглядають етнічний туризм як специфічний вид туристичної діяльності, орієнтований на знайомство з традиціями, побутом, звичаями та культурною спадщиною певної етнічної спільноти. Це явище є прогресом для культурної ідентичності та формування міжкультурного діалогу.

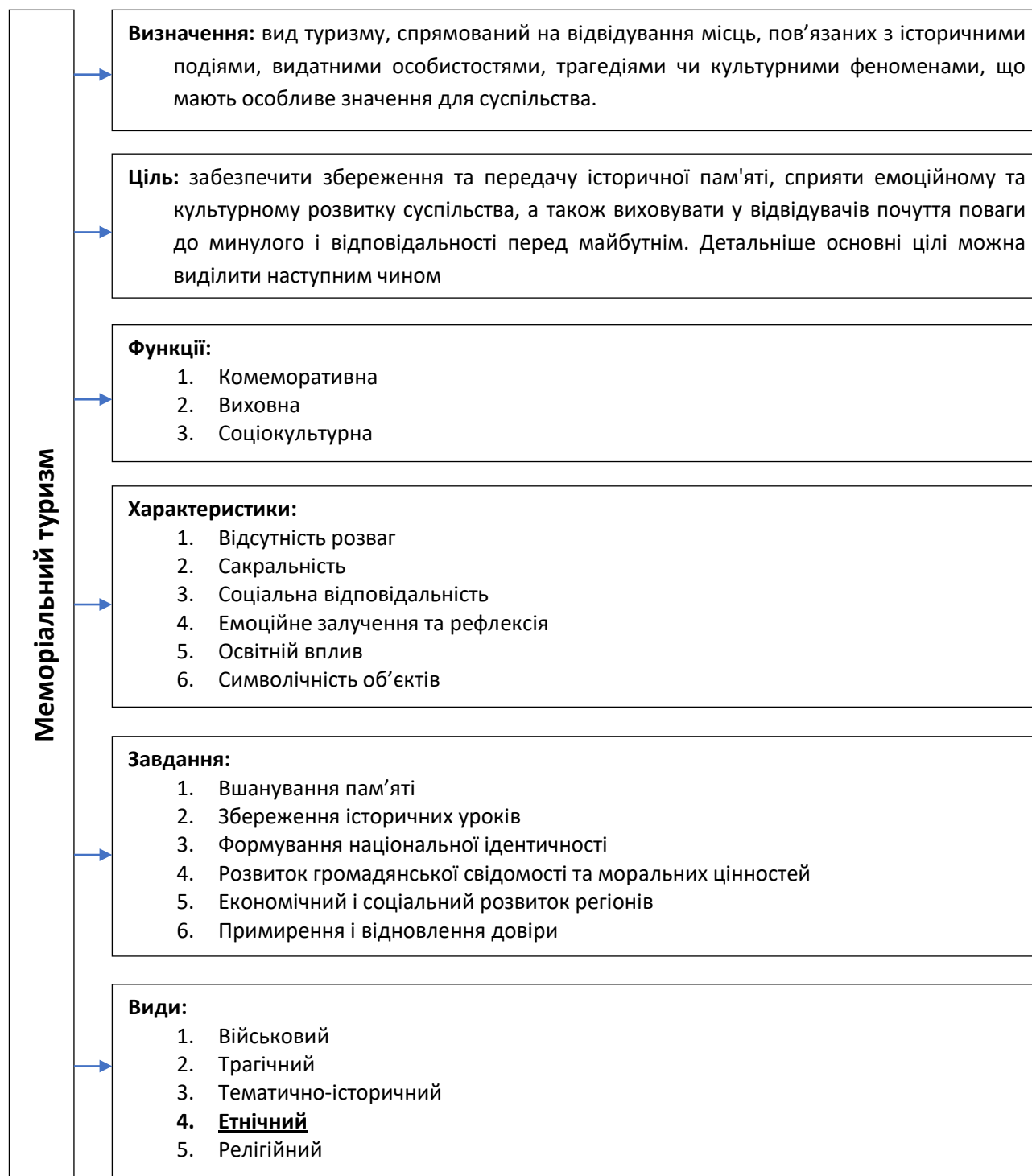

Рисунок 1 – Системні характеристики меморіального туризму, та місце етнічного туризму серед його різновидів

Джерело: розроблено авторами на основі [1-5]

Одним з автентичних прикладів етнічного туризму, який має і меморіальне значення є туризм на основі козацької спадщини.

Українське козацтво, як історико-культурне явище, є унікальним явищем, яке активно привертає увагу не лише науковців, а й туристів з усього світу. Самобутність, героїчна історія, побут та культурні традиції козаків створюють широкі можливості для розвитку етнічного туризму. Цей вид туризму орієнтований на пізнання історичної та етнокультурної спадщини певного народу, і козацький феномен є його яскравим прикладом.

Козацтво виникло як соціально-історичний феномен у XV столітті на теренах українських степів. Воно стало відповіддю на потребу захисту населення від постійних нападів кочівників. З часом козацтво трансформувалося у важливий соціальний, військовий і культурний інститут. Запорізька Січ, яка була центром козацької демократії, стала символом свободи і незалежності українців.

Культурні та історичні надбання козаків, зокрема їхня зброя, військові традиції, звичаї, костюми, музика, пісні, та архітектурні пам'ятки, є елементом етнічного туризму. Збережені та реконструйовані елементи життя козацтва, такі як курені, козацькі церкви, фортеці, стали популярними туристичними об'єктами.

Туристичний потенціал представлено в деяких регіонах України:

1. Острів Хортиця: перлина історії та культури України.
2. Чигирин – перша гетьманська столиця.
3. Батурин як центр етнічного туризму.

Етнічний туризм базується на зацікавленості у збереженні та популяризації національної спадщини. Козацькі фестивалі, такі як "Покрова на Хортиці", "Козацькі забави" в різних регіонах України, залучають тисячі туристів. Вони стоять майданчиками для відтворення козацьких звичаїв, демонстрації бойових мистецтв, національних страв та музики.

Значним попитом користуються інтерактивні екскурсії, які дозволяють туристам брати участь у майстер-класах з фехтування, стрільби з лука або приготування козацьких страв. Також популярні історичні реконструкції битв, що створюють ефект занурення в епоху.

Можна із впевненістю стверджувати що етнічний туризм, як складова меморіального цілком і повністю виконує наступні функції:

1. *Комеморативна*: вшануванням пам'яті про минуле. Відвідувачі часто розглядають обрані локації не тільки як туристичний об'єкт, а й як нагадування про важливі події, які не повинні бути забуті, нагадування про традиції, які потрібно зберігати. Такі об'єкти перетворюються на символи колективної пам'яті, під час їх відвідування можуть виконуватися певні ритуали (вшанування пам'яті хвилиною мовчання, або, навпаки можуть виконуватись позитивні ритуали «торкнись об'єкта і загадай бажання»).

2. *Виховна функція*: відвідування об'єктів і меморіально-етнічного туризму передбачає важливий освітній зміст, вони часто використовуються для проведення уроків історії, етнографії, краєзнавства або громадянської освіти, особливо серед молоді. Такі маршрути допомагають глибше зрозуміти

історичний контекст подій, формують відчуття співпричетності до минулого та підвищують обізнаність щодо національних, глобальних історичних процесів.

3. *Соціально-культурна функція*: меморіально-етнічний туризм сприяє збереженню культурної спадщини, допомагає зміцнювати зв'язки між поколіннями та різними культурами. Він може виступати як місток для діалогу та взаєморозуміння, що особливо важливо в умовах глобалізації. Меморіально-етнічний туризм спрямований на вшанування пам'яті про важливі історичні події, осіб чи етнічну групу, що робить його частиною національного та міжнародного культурного спадку.

Меморіально-етнічний туризм відіграє унікальну роль у збереженні та передачі пам'яті про традиції, події минулого, впливаючи на формування колективної пам'яті і підтримуючи культурну ідентичність суспільства. Він дозволяє відвідувачам не тільки дізнатися більше про історію, але й відчувати свою причетність до минулих подій, усвідомити власні цінності та відчувати відповідальність за збереження пам'яті для майбутніх поколінь.

Розвиток меморіально-етнічного туризму в Україні має завершитися специфікою кожного регіону. Різні регіони України мають свої унікальні етнічні громади, зокрема гуцули в Карпатах, кримські татари в Криму, бойки та лемки на заході країни, а також болгарські, грецькі та інші громади на півдні та сході. Для розвитку туризму бажано розробляти тематичні тури та заходи, що популяризують саме ці культурні традиції. Наприклад, в Карпатському регіоні: розробка етнічного туру селами Карпат. А на півдні України: організація турів до болгарської громади, до Криму — для етнічних турів до кримськотатарських громад.

Меморіально-етнічний туризм має відмінні характеристики, які ставлять його в окрему категорію серед інших видів туризму:

1. *Відсутність розважального елементу*. Основною метою є не відпочинок чи розвага, а вшанування пам'яті, обмін знаннями та усвідомлення історичних уроків.

2. *Сакральність*. Часто обрані локації розглядаються як "сакральні простори", що потребують поваги, що додає візитам певної урочистості для самих відвідувачів.

3. *Соціальна відповідальність*. Меморіально-етнічний туризм нерідко пов'язаний із соціально відповідальним туризмом, оскільки передбачає етичне ставлення до історичних місць, збереження і захист культурної спадщини.

4. *Емоційне залучення та рефлексія*. Обрані для відвідування території та локації нерідко асоціюються з визначними подіями – війнами, трагедіями, геноцидами чи великими позитивними подіями, історичними змінами. Відвідування таких місць пробуджує сильні емоції, змушуючи замислитися над масштабами страждань і героїзму окремих героїчних постатей чи групи осіб – представників певного етносу. Це емоційне залучення часто є ключовим, щоб люди глибше зрозуміли та відчули події минулого. Візит до меморіальних місць часто викликає психологічне збудження. Через це меморіально-етнічний туризм відрізняється від розважальних чи інших видів туризму, створюючи особливий змістовний досвід. На відміну від рекреаційного туризму, тут

основну роль відіграють емоції співчуття та співпереживання. Такий туризм спонукає до внутрішніх роздумів і переосмислення, пробуджує потребу зрозуміти себе у світлі традицій власного народу та минулих подій, особливо коли це стосується складної історії або колективної травми. Це сприяє розвитку емпатії та соціальної відповідальності.

5. *Освітній вплив*: Більшість об'єктів включає інформаційні стенди, музеї, екскурсійні програми, що надають історичну інформацію. Освітня цінність полягає в тому, що відвідувачі можуть дізнатися про маловідомі факти, події, особистостей, відчувати атмосферу того часу та глибше зрозуміти причини та наслідки історичних подій. Меморіально-етнічні маршрути часто є частиною освітніх програм і можуть використовуватися для підвищення обізнаності молоді про історію свого народу та людства загалом.

6. *Культурна значимість*: відібрані для відвідування місця є частиною культурної спадщини. Вони не лише вшановують пам'ять минулих поколінь, а й зберігають традиції та історію, яка стає частиною національної та локальної ідентичності. Завдяки цьому меморіально-етнічний туризм сприяє збереженню культурного спадку для наступних поколінь.

7. *Символічність об'єктів*: Для багатьох народів меморіальні місця та місця, збережені, як неторкані території проживання конкретного етносу із характерними будівлями і спорудами, мають символічне значення. Такі місця формують загальноприйняті символи й цінності, які об'єднують націю.

Основні завдання меморіально-етнічного туризму передбачають збереження пам'яті про тих, хто постраждав або загинув у важкі часи, або про культурні традиції, які потребують захисту (бо забуваються і поступово зникають). Такі місця символізують підтримку спільних цінностей, формують це відчуття в учасників туру. Відвідування маршрутів меморіально-етнічного туризму допомагає суспільству не забувати про минулі помилки та запобігати їх повторенню. Зокрема, місця, пов'язані з трагедіями, сприяють формуванню «пам'яті про застереження» – усвідомлення, що помилки можуть повторитися, якщо про них забути. Окремі території із розташованими на них об'єктами стають частиною національної ідентичності. Вони допомагають людям відчувати причетність до спільної історії та культурного спадку своєї країни, усвідомлюючи свою роль в історії та спадщину, яку вони передають наступним поколінням. Врешті решт, меморіально-етнічний туризм сприяє вихованню моральних цінностей, таких як повага до прав людини, толерантність, протидія ненависті та ксенофобії.

Меморіально-етнічний туризм — це вид туризму, орієнтований на ознайомлення з культурно-історичною спадщиною, пов'язаною з етнічними спільнотами, а також з місцями пам'яті, що впізнають події чи видатних особливостей. В Україні цей напрямок має потужний потенціал завдяки багатонаціональному складу населення, різноманітності культури та багатій історії. В Україні можна запропонувати приклади маршрутів, які ілюструють розвиток меморіально-етнічного туризму.

1. *Шляхами єврейської спадщини в Україні*. Маршрут зосереджений на європейській культурі та трагічних подіях Голокосту, які залишили глибокий

слід у багатьох регіонах України. До основних точок маршруту відносяться міста Київ, Львів, Умань, Бердичів. Маршрут спрямований як на освітню діяльність, так і на вшанування пам'яті.

2. *Німецькі колонії Південної України.* Маршрут присвячений історії німецьких поселенців, які значно вплинули на розвиток сільського господарства, архітектури та ремесел. Основні точки маршруту: Одеса, Миколаївщина, Запоріжжя. Маршрут підкреслює міжетнічні зв'язки та роль колоністів у розвитку регіону.

3. *Шляхами кримськотатарської культури.* Цей маршрут знайомить із своєю культурою та історією кримських татар. Основні точки маршруту: Бахчисарай, Сімферополь, Чуфут-Кале. Маршрут акцентує увагу на збереженні традицій і підвищенні відомостей про кримськотатарську культуру.

4. *Меморіальні маршрути Голодомору.* Ці маршрути зосереджені на вшануванні пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років. Основні точки маршруту: Київ, Полтавщина, Харків. Маршрут має на меті виховання історичної пам'яті й відомості про трагічні події української історії.

5. *Шляхами польської культури в Західній Україні.* Маршрут висвітлює спадщину польської культури, що має глибокі корені в регіоні. Основні точки маршруту: Львів, Тернопільщина, Івано-Франківськ. Цей маршрут акцентує увагу на культурному діалозі між народами.

Меморіально-етнічний туризм в Україні є інструментом збереження історичної пам'яті, культурного діалогу та національної самоідентифікації. Його розвиток сприяє популяризації української культури та спадщини серед туристів і створенні умов для міжнародної взаємодії.

Меморіально-етнічний туризм сприяє формуванню позитивного іміджу серед діаспори. Для української діаспори в різних країнах світу меморіально-етнічний туризм може стати засобом зміцнення зв'язків із Батьківщиною. Це сприяє підтриманню національної ідентичності та підвищенню інтересів до подій в Україні, що, у свою чергу, формує позитивне ставлення до країни інших громадян.

У багатьох випадках меморіально-етнічні маршрути об'єднують важливі туристичні об'єкти, що привертають увагу як місцевих жителів, так і іноземних туристів. Це допомагає розвитку інфраструктури та підтримує локальну економіку. Відвідувачі купують квитки, користуються готелями, ресторанами, що також сприяє фінансовій підтримці самих атракцій.

Покращенню міжнародних відносин через культурні ініціативи сприяють організації фестивалів, міжнародних виставок та заходів, присвячених етнічним традиціям, завдяки залученню туристів з-за кордону. Участь іноземців у цих подіях створює платформу для взаєморозуміння та зміцнення культурних зв'язків між великими народами. Це додатково буде руйнувати стереотипи та поширювати позитивні уявлення про Україну як про країну з багатою і самобутньою культурою.

Також меморіально-етнічний туризм виступає інструментом культурної дипломатії, за допомогою якого Україна може донести свою цінність та історичну унікальність на міжнародний рівень. Представлення української

культури через туристичні подорожі та заходи дозволяє налагоджувати дружні відносини з іншими країнами та підвищувати обізнаність про Україну у світі.

Меморіально-етнічний туризм є елементом так званої «м'якої сили», що країна впливає на міжнародну спільноту не через політичний чи економічний тиск, а через культурні й гуманітарні зв'язки. Відвідувачі, які залишаються задоволеними своїм досвідом, стають власними посланцями доброї волі, розповідаючи про Україну як про привабливу та цікаву країну.

Меморіально-етнічний туризм може стати способом подолання національних або міжетнічних конфліктів, сприяючи розумінню та примиренню між народами. Наприклад, меморіали жертвам війни дозволяють учасникам конфліктів визнати біль один одного і створюють платформу для діалогу і взаєморозуміння.

Україна є багатонаціональною державою з унікальною історичною мозаїкою етнічних груп, таких як гуцули, кримські татари, бойки, лемки, болгарські, румунські, грецькі та інші громади. Меморіально-етнічний туризм дозволяє демонструвати світові це багатство, представляючи країну як осередок численних культурних традицій, що мирно співіснують і взаємозбагачуються. Такий підхід покращує формування позитивного іміджу країни як відкритої та толерантної.

Таким чином, мета меморіально-етнічного туризму – це не лише збереження пам'яті, але й активний вплив на розвиток суспільства, його культурного рівня, виховання моральних і духовних цінностей, а також запобігання повторенню трагічних помилок минулого. Мета меморіально-етнічного туризму полягає не тільки в збереженні пам'яті про значущі події та видатних особистостей, але й у вихованні патріотизму, моральних цінностей, почуття національної ідентичності через збережені національні звичаї традиції.

Висновки.

Меморіально-етнічний туризм відіграє важливу роль у суспільному розвитку, поєднуючи культурні, освітні та соціальні функції, спрямовані на збереження історичної пам'яті та формування цінностей у суспільстві. Його ключовими характеристиками є відсутність розважального елементу, акцент на емоційному залученні, соціальній відповідальності та рефлексії, що дозволяє відвідувачам глибше усвідомити події минулого та зробити висновки на майбутнє.

Крім того, меморіально-етнічний туризм має важливе економічне значення, підтримуючи розвиток регіонів, де знаходяться дотичні до цього напрямку історико-культурні комплекси, через створення робочих місць, розвиток туристичної інфраструктури та залучення фінансових ресурсів. Також він сприяє соціальному примиренню і культурному обміну, особливо у випадках, коли конкретна місцевість чи об'єкт стають символами загальнонаціональної чи міжкультурної злагоди.

Таким чином, меморіально-етнічний туризм є потужним інструментом для збереження культурної та історичної спадщини, формування національної свідомості, моральних цінностей та підтримки громадянської відповідальності, що робить його важливою складовою сучасного культурного життя та

суспільного розвитку.

Українське козацтво є унікальним ресурсом для розвитку меморіально-етнічного туризму, який поєднує історико-культурне пізнання, активний відпочинок та духовне збагачення. Його значення в сучасному світі виходить далеко за межі національних кордонів, демонструючи багатство та унікальність української культури.

Розвиток меморіально-етнічного туризму дозволяє Україні демонструвати свою унікальність, збагачувати міжнародну співпрацю та зміцнювати позитивний імідж України в світі. В подальших наукових пошуках планується докладно дослідити та розширити знання стосовно конкретних туристичних маршрутів меморіально-етнічного спрямування Україною. Особлива увага буде приділена розробці дитячих освітньо-виховних турів, що пов'язано зі значною міграцією українських дітей за кордон та необхідністю знайомства в багатьох випадках наших нащадків з Батьківщиною.

Література

1. Божко Л. Д., Кислюк К. В. Меморіальний туризм, як складова меморіальної культури. *Культура України*. 2022. Вип. 78. С. 7-16. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.078.01>
2. Табенська О. І. Меморіальний туризм, як перспективний напрямок післявоєнного туризму в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-91>
3. Барвінок Н. В. Етнотуризм як чинник соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад в повоєнний період. *Соціальна економіка*. 2022. Вип. 63. С. 5-17. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-63-01>.
4. Макаруч Н. Етнотуризм в соціокультурному середовищі: концепція дослідження. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. 2020/ Випуск 14, С. 291-302. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/politics/article/view/6020>
5. Yusupova G., Pfoser A. Tourism, Memory Production and Contested Ethnic Hierarchies in Post-Soviet Almaty. *Europe-Asia Studies*. 2023. Volume 75, Issue 3. P/ 491-508. <https://doi.org/10.1080/09668136.2021.1964437>
6. Доценко А. І. Етнічний туризм: навч. посіб. Київ: Ун-т «Україна», 2022. 96 с.
7. Джаман В. О., Джаман Я. В., Чаплінський П. Розвиток етнічного туризму в поліетнічному просторі (на прикладі Чернівців). *Укр. геогр. журн*. 2023. № 1. С. 35–45. <https://doi.org/10.15407/ugz2023.01.035>
8. Слащева А. В., Філімонцева І. О. Історико-соціальні передумови формування ресурсів етнічного туризму в Україні. *Modern scientific researches*, 2019. 2 (10). С. 158-163. <https://doi.org/10.30889/2523-4692.2019-10-02-048>

Reference

1. Bozhko, L. D., Kyslyuk, K. V. (2022). Memorial tourism as a component of memorial culture. *Culture of Ukraine*. (78). 7-16. DOI: 10.31516/2410-5325.078.01
2. Tabenska, O. I. (2024). Memorial tourism as a promising direction of post-war tourism in Ukraine. *Economy and Society*. (59). DOI: 10.32782/2524-0072/2024-59-91

3. Barvinok, N. V. (2022). Ethnotourism as a factor of socio-economic development of united territorial communities in the post-war period. Social Economy. (63). 5-17. DOI: 10.26565/2524-2547-2022-63-01
4. Makarchuk, N. (2020). Ethnotourism in the socio-cultural environment: a research concept. Bulletin of the Precarpathian University. Political Science. (14). 291-302. Available at: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/politics/article/view/6020>
5. Yusupova, G., Pfoser, A. (2023). Tourism, Memory Production and Contested Ethnic Hierarchies in Post-Soviet Almaty. Europe-Asia Studies. Vol. 75, (3). 491-508. DOI: 10.1080/09668136.2021.1964437
6. Dotsenko, A. I. (2022). Ethnic tourism: teaching. manual. Kyiv: Un-t "Ukraine", 96.
7. Dzhaman, V. O., Dzhaman, Ya. V., & Chaplinskyi, P. (2023). Development of ethnic tourism in a polyethnic space (on the example of Chernivtsi). Ukr. geogr. zhurn. (1). 35–45. DOI: 10.15407/ugz2023.01.035
8. Slashcheva, A. V., Filimontseva, I. O. (2019). Historical and social prerequisites for the formation of ethnic tourism resources in Ukraine. Modern scientific researches, 2 (10). 158-163. DOI: 10.30889/2523-4692.2019-10-02-048

Abstract. *The article considers the prospects for the development of memorial and ethnic tourism in Ukraine. The purpose of the study is to identify the essence of memorial tourism in the context of the implementation of its ethnic variety; a modern interpretation of the content of memorial and ethnic tourism within the framework of the development of the domestic tourism industry against the background of the full-scale Russian-Ukrainian war. The available domestic and foreign scientific sources on the research topic are analyzed. The systemic characteristics of memorial tourism are formed, and the place of ethnic tourism among its varieties is identified. The format of the coincidence of memorial and ethnic tourism is determined. It is noted that the key characteristics of memorial tourism are fully inherent in ethnic tourism. The memorial and ethnic significance of the Ukrainian Cossacks as a historical and cultural phenomenon is proven. The importance of the functions of memorial and ethnic tourism in Ukraine (commemorative, educational, socio-cultural function) is emphasized. A detailed description of the distinctive features of memorial and ethnic tourism in Ukraine is provided (absence of an entertainment element, sacredness, social responsibility, emotional involvement and reflection, educational impact, cultural significance, symbolism of objects). Examples of memorial and ethnic routes that illustrate the development of memorial and ethnic tourism in Ukraine are proposed and characterized (Along the paths of Jewish heritage in Ukraine; German colonies of Southern Ukraine; Along the paths of Crimean Tatar culture; Memorial routes of the Holodomor; Along the paths of Polish culture in Western Ukraine). The importance of memorial and ethnic tourism is proven both at the national and international levels. It is substantiated that the development of memorial and ethnic tourism allows Ukraine to demonstrate its uniqueness, enrich international cooperation and strengthen the positive image of Ukraine in the world.*

Key words: *memorial tourism, ethnic tourism, memory, heritage, tourist activity, historical events.*

Стаття відправлена: 5.12.2024 г.

© Зеленко О. О, Заваріка Г. М., Юр'єва О. А, Булкіна Л. І.